

כתובות קב

משה שווערד

1. תוספות מסכת כתובות דף קא עמוד ב

אי דלא אמר להו אתם עדיי מאי טעמא דרבי יוחנן - הוה ליה למפטריה [1] או משום משטה אני בכך [2] או משום אדם עשוי שלא להשביע את עצמו.

2. רש"י על כתובות דף קא/ב

אתם עדיי – שאני מודה לו:

3. הערות הגר"ש אלישיב מסכת כתובות דף קא עמוד ב

והכא במאי עסקינן דא"ל חייב אני לך מנה בשטר וכו'. מצינו לראשונים כאן ג' דעות. [1] דעת רש"י דאיירי שכתב בשטר שחייב אני לך מנה ולא חתם, והוה בגדר הודאה לשעבר ואף על פי שלא אמר כאן אתם עידי ס"ל לר"י זכיון דנכתב בשטר אלימא מילתא דשטרא ולא איירי לפי רש"י בהתחייבות חדשה אלא הודאה על חיוב קודם.

[2] דעת ר"ת דחייב אני לך מנה בשטר היינו שכתב לו שטר כדין שחייב לו מנה ורוצה בזה להתחייב לו חיוב חדש בשטר זה לר"י מהני התחייבות זו כמו שאומר לעדים אתם עדי שאני חייב לו ה"נ אלימא מילתא דשטר שיכול להתחייב בו מנה ואף על גב דאין מטלטלין נקנין בשטר והתחייבות ממון הוה כמטלטלין מ"מ מהני הואיל וטרח וכתב בלישנא דחיובא, גמר ומשעבד נפשי. נמצא לדעת ר"ת איירי כאן בהתחייבות חדשה שמתחייב בשטר זה, ולדבריו תקשה מה שדימו זאת דהוה לי' כאמר אתם עדי הא באתם עדי הוה גדר שהוא מודה לו על חיוב ישן והכא הרי איירי בנתחייב חיוב חדש. ודעת רש"י דגם הכא איירי בהודאה על חיוב קודם.

[3] דעת הרמב"ם (פי"א ממכירה הט"ו) וכן משמעות דברי הר"ף, שדברי הגמ' כפשטן שמודה בפני עדים שחייב לו מנה בשטר אף על פי שלא הי' חייב לו כלום הרי זה חייב שדבר זה מתנה היא ואינה אסמכתא והכא אף על פי שלא אמר לעדים אתם עידי הואיל ואמר בשטר הרי זה כמי שאומר הוה עלי עדים וחייב לשלם אף על פי ששניהם מודים והעדים יודעים שלא הי' לו אצלו כלום שהרי חייב עצמו כמו שישתעבד הערב. נמצא לדעתו דיש כאן חיוב חדש וכתב הכ"מ דיסודו של הרמב"ם דמהני הודאה להתחייב חיוב שלא היה חייב עד כה בלא קנין ומצד דינא דקנין אודיתא ...

4. דבר יעקב מסכת כתובות דף קא עמוד ב

לפי רש"י שמבאר המחלוקת לענין הודאה, כתבו הר"ן והריטב"א [וכן מבואר בטור סימן מ' וכ"כ הש"ך סימן מ' - ב] שרש"י לא רצה לפרש לענין התחייבות משום שרש"י סובר שא"א להתחייב בשטר, דהוי כמו מטלטלין שאינם נקנים בשטר. וכן מביא השלט"ג שיטת הרי"א ז"ס"ל שא"א להתחייב בשטר. שיטת הרמב"ם ... הכס"מ מבאר שהתחייבות חלה מדין קנין אודיתא, כמו ההיא דאיסור גיורא שמהני אודיתא [ב"ב קמ"א]. גם הקה"ח [סימן מ' - א] האריך להוכיח שמהני קנין אודיתא והביא ראיה מדברי הרמב"ם. והא דבעינן בשטר [או שיאמר לפני עדים אתם עדי ובשטר הוי כאומר אתם עדי] היינו משום שרק הודאה המתקבלת בב"ד מהני בתור קנין אודיתא.

והנה הגירסא לפנינו וכן גירסת הרי"ף, הכא במאי עסקינן דא"ל חייב אני לך מנה בשטר, ולפ"ז משמע כשיטת הרי"ף והרמב"ם. גירסת רש"י, הכא במאי עסקינן בשטרא, ולפ"ז משמע כשיטת רש"י. מיהו התוס' גרסו כמו הרי"ף ואעפ"כ מפרשים כרש"י [מהר"ם ש"ף].

5. שערים מצויינים בהלכה

דף קב. לא בשטרי פסיקתא כו'. פרש"י
החתן והכלה פוסקינן תנאים
שביניהם בשני עדים, והעדים חותמים. עדות
גמורה כו'. יש לדקדק קצת דרש"י נקט שהחתן

והכלה פוסקים תנאים ביניהם, ורב גידל מיירי שהאבות של החתן והכלה הם פוסקין התנאים שביניהם, אלא דרש"י נקט כן להודיע לנו שאין חילוק אם הם בעצמם או האבות פוסקין התנאים, וכן מפרש נמי הרמב"ם (אישות פכ"ג הי"ג) איש ואשה שהיו ביניהם שדוכין ואמר לה כמה את מכנסת לי והיא אמרה לו כמה אתה נותן לי כו', וכן האב שפסק כמה אתה נותן לבנך כו', עמדו וקדשו כו', ועי' בכס"מ.

6. תוספות הרא"ש מסכת קידושין דף ט עמוד ב
מאי לאו שטרי ארוסין ונישואין ממש. וא"ת ונישואין מה יהיה פירושו [1] דאי כתובה אין צריך דעתה, וי"ל דה"ק [2] שטרי אירוסין שהם לצורך נישואין.

7. ספר דבר יעקב מסכת קידושין דף ט עמוד ב

טו הן הן הדברים הנקנין באמירה - נחלקו האחרונים בגדר הקנין.
א. המאירי דן האם הוי דין דאורייתא או תקנת חכמים. ומבאר שלפי שיטת הרשב"ם [שהביאו ג. החזו"א [אה"ע סימן נה-ט] כתב דהוי קנין מדאורייתא דהוא הנאה נחשב לכסף, [כמו בקידושי כסף שמהני הנאה של מתנה שמקבל אדם חשוב כדאמרינן לעיל ז.], וכסף הוי קנין להתחייב.
ד. הקו"ש [כתו' אות שלו] מוכיח מדברי התוס' שאין זה מקנין כסף, אלא כאן הקנין חל כיוון שיש גמירות דעת ללא מעשה קנין.

8. פתחי תשובה על אה"ע סימן נא

[ד] מצויים ברשותם. **עיינ בתשו' נו"ב** חלק ח"מ סי' כ"ה וכ"ו וכ"ז בענין אם ספקו על דבר שברשותם ועל דבר שאינו ברשותם אי אמרינן שקנה מיהת דבר שברשותו או לא קנה כלום כמו בקנין על דבר המועיל עם דבר שאין בו ממש דהוא מחלוקת הפוסקים בח"מ סימן ר"ג ס"י בהגה. ואם יש חילוק בין אם היה הכל באמירה אחת או כשתי אמירות וגם אי אמרינן בזה מאחר שהיה קנין גלי דעתי דבקנין ניחא ליה דליקני ולא באמירה **וגם ענין אם שטרי פסיקת' שניקנו באמירה תקנת חכמים הוא** או אומדן חכמים הוא שאמדו דעתו דגמר ומקני אמירה בעלמ' ע"ש באריכות וגם נו"ב תניינ' חלק ח"מ סימן מ"ב מזה:

9. רש"י על כתובות דף קב/א

שמה יאמרו פודין - את הבכור בשטרי חוב שיש לו על אחר ומסרו לכהן בפדיונו דאתי למימר מה לי האי שטרא ומה לי האי שטרא ואנן תנן במסכת בכורות אין פודין לא בעבדים ולא בשטרות ולא בקרקעות וילפינן לה התם מקראי בפרק יש בכור לנחלה:

10. אילת השחר מסכת כתובות דף קב עמוד א

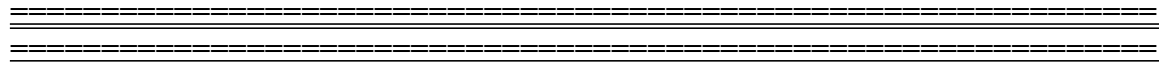
גזירה שמא יאמרו פודין בשטרות. וצ"ע דא"כ למה חייב לשלם דהא בזה לא יקויים מצות פדיון והא הוי התחייבות בטעות, והראוני שבספר מנחת יהודה (קידושין דף ה') הקשה כן, ושכן הק' גם בס' תוס' דרבנן לרי"ט אלגזי, ותיריך דלא העמידו דבריהם אדין תורה דמה"ת זכה הכהן בחיוב, ונתקשה במנחת יהודה דכיון דהתחייבותו ה' לקיים מצות פדיון הבן וזה לא יקויים בהתחייבות גרידא, ומה מועיל מה דהעמידו דבריהם אדין תורה דהא הוי טעות...

11. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת כתובות דף קב עמוד א

כדעולא דאמר עולא דבר תורה וכו'. ולכאן' הא כל התחייבותו הוא אדעתא שבנו יפדה בפרעון זה ואיך נאמר דחייב ליתן חמש סלעים ואעפ"כ אין בנו פדוי, הא אדעתא דהכי לא נתחייב כלל. וצ"ל דמ"מ כיון דמדאורייתא בנו פדוי א"כ כבר יש מקום לחיובו אף על פי שלמעשה יחויב שוב בפדיון בנו מדרבנן מ"מ כבר חלה התחייבותו הראשונה ודו"ק.

12. שו"ת שאילת יעבץ חלק א סימן קנה

ראיתי להזכיר בענין מה שנוהגים הרבה כהנים להחזיר הפדיון שנכון הוא בעיני. וטוב וישר לנהוג כן תמיד, אף על פי שכתבו ז"ל שלא יהא הכהן רגיל בכך הני מילי בכהנים מיוחדים דידהו. אבל בכהני חזקה בעלמא כי האידנא. אף על גב דלחומרא אזלינן בהו לכל מילי ופרקינן בכורים על ידיהו, משום דלא אפשר באחריני מיהא להקל לא, דהיינו להוציא ממון האב מספק, נראה שאין כחן יפה להפקיע ממון בחזקתן הגרוע'. וכמעט שאני אומר דמדינא צריכין להחזיר, ולפחות כל כהן יחוש לעצמו לפרוש מספק גזל שמא אינו כהן. (דל"ד לכתב לכהן שהוא חייב לו ה"ס = סלעים = (ועמ"ש בס"ד בלח"ש פ"ב דחלה) דידע ומחל, וכן נמי במקדש אחותו אפי' למ"ד המעות מתנה, היינו כדקאמר טעמא אדם יודע שאין קדושין תופסין בה וגמר ונתן לשם מתנה, משא"כ בזו דאנן סהדי דלא גמר בלבו אלא לשם חובה. אדרבה הוא מצפה ועומד שיחזירנו לו הכהן במתנ', ואצ"ל במי שאינו רוצה או שאינו יכול לעמוד בפיוזר שאינו ע"פ ההכרח ואינו עושה אלא מצד חיוב המוטל עליו) ומשום ה"ט נראה דשפיר אית למעבד עובדא האידנא לפדות בעל מנת להחזיר לכתחל'. גם נ"ל שלצאת ידי כל ספק האפשרי יש ג"כ על האב לפדות בכורו מכל כהנים שיוכל למצוא דילמא מתרמי ליה כהן מיוחד ודאי (דוגמא וזכר לדבר חליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין) ומה"ט נמי בן הכהנת ולויה יש לפדותו עכשיו מספק, דמ"ש מכל ספקא דאורייתא. דכל מאי דאפשר לתקוני מתקנינן לצאת ידי ספק בכל טצדקי דאיכא למעבד, (אבל בן הכהן נ"ל שאינו נפדה גם בזה"ז. שלא יבוא להקל בקדושתו ולהתירו בגרושה ולטמא למת ודוק) יעבץ ס"ט.

13. ריטב"א על כתובות דף קב/ב

גופא אמר רב גידל אמר רב כמה אתה נותן לבנך כך וכך וכו'. [1] פירש רשב"ם ז"ל דדוקא שעמדו וקדשו באותו מעמד אבל במעמד אחר צריך קנין והיינו דנקט עמדו וקדשו, [2] ור"י ז"ל פירש שזה אינו דלעולם כל שקדשו על דעת תנאים הראשונים קדשו, ועמדו לשון התלמוד הוא בכמה מקומות כדתנן (לקמן ק"ז ב') ועמד אחד ופרנס את אשתו והרבה כיוצא בו, ומיהו כל שלא קדשו לא קנו וכן אם חזרו בהן בפני עדים קודם קידושין, ובירושלמי (פ"ה ה"א) אמרו שאין האם פוסקת על ידי בתה ולא האב ע"י אחותו, ואמרו ג"כ שאפילו האב אינו חייב אלא בפוסק בנשואין הראשונים, ודעת הגאונים ז"ל דמהניא הא דרב גידל אפילו בפוסק על ידי עצמו מטבע ודבר שאינו ברשותו שאינו נקנה בחליפין דהא דרב גידל כחיוב בקנין הוא וכל דמהני התם מהני הכא בדברים:

14. שערם מצויינים בהלכה

והאלהים אמר רב אפי' בוגרת. מצינו כזה בכמה מקומות בש"ס כמו שציין הגרע"א במס' גיטין (יג:). ויש שתמהו למה לו לישבע, ומי ביקש זאת ממנו, ונ"ל עפ"י מש"כ בתשו' חות יאיר (סי קנב) בהא דמצינו כ"פ הלשון לייט עלה אביי דאינו לשון קללה אלא כך היה לשונו כשהיה רוצה לדחות הדבר שאינו כן, וה"נ תיבת האלהים אינו שם קודש דמצינו כמה פעמים שם זה והוא חול כמו (משפטים כב-ז) "ונקרב בעה"ב אל האלהים", וכן (שם ח) "עד האלהים יבא דבר שניהם, אשר ירשיעון האלהים", וכן (שם יט) "זבח לאלהים", וכמו כן הכא רבא שהיה רוצה לומר שאמת הדבר השתמש בתיבה זו, כלומר שהוא צדק, דגם מה"ט נקראים הבד"צ בתיבה זו כמו שתירגם באונקלוס דיניא.

15. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת כתובות דף קב עמוד ב

אמר רבא מסתברא מילתא דרב בבתו נערה וכו'. ונראה דס"ד דרבא דאע"פ דבבנך לא שייך זה שהרי אין לאביו שום זכות בקידושין מ"מ כיון שמצד אם הבת יש כאן התחייבות יש כאן התחייבות נמי מצד השני ויש כאן התחלה, ואעפ"כ לא שמיע לי' זה לרבא כלומר לא סבירא לי'.

16. ריטב"א על כתובות דף קב/ב

והאלוקים אמר רב אפילו בוגרת דאי לא תימא הכי וכו'. וש"מ דיכול איניש למימר כה"ג אפי' על מילתא דלא שמיע ליה כיון דאית ליה הכריחא דאמר לה ודוק:

17. שערם מצויינים בהלכה

אלא כההיא הנאה דקמיחתני אהדדי גמרי ומקני להדדי. כזה מצינו במס' ב"ב (קו:). בההוא הנאה דקא צייתי להדדי גמרי ומקנו להדדי. צריך קצת ביאור, הא איתא במס' סנהדרין (כח:). דאבי החתן ואבי הכלה אין דומין זה לזה כמו הצמיד שאינו דומה לכלי, ולכן מעידין זה לזה, עי' ברש"י (שם), ובתשו' הרדב"ז (סי' תקלט) כתב שהוא ראה כמה מחותנים דגם שונאים זה את זה, והכא אמרין בההוא הנאה דקמיחתני להדדי. ונ"ל דאבי הבן ואבי הכלה שניהם מבקשים זיווג לבניהם, ואיתא בריש מס' סוטה קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף, ויש להם דאגה וצער במשך הזמן, ולבסוף כשמצאו בעזה"י והתחתנו וע"י שמחה בלבם מוכנים הם בלב שלם ליתן לבניהם כפי יכולתם, וזה ההנאה שלהם מה שנוגע לבניהם, ורק קירוב דעת יש להם מה שנוגע לבניהם, ולכן קי"ל בשו"ע (חור"מ סי' לג ס"ח) דמעידין זה לזה.

18. ריטב"א על כתובות דף קב/ב

ומותבינן לרב אשי מדתנן הפקחין היו כותבין וכו'. ומדנקט לישנא דכתיבה מכלל דהאי נמי בכלל פקחותא דקרובי אשה כדי שתטרופ ממשעבדי, דאע"ג דעיקר פקחותם דקתני תנא אינו אלא מפני שאומרים כל זמן שאת עמי וכדמוכח מתני', מ"מ הא נמי בכלל דאי לא ליתני אומרים או פוסקים:

19. דבר יעקב מסכת כתובות דף קב עמוד ב

ו] דאיתמר כתבו לשמה ושלא מדעתה רבה ורבינא אמרי מקודשת - האבנ"מ [סימן לב - ד] והאו"ש [אישות ג - ד ד"ה אולם] מקשים איך מהני שטר שלא מדעתה הלא דין שטר חל ע"י שיש דעת מתחייב [כמש"כ בעה"מ ביבמות לא ב] ובלי דעת מתחייב פסול משום מפיהם ולא מפי כתבם. וגם בשטר קידושין שייך פסול מפיהם ולא מפי כתבם כמבואר בגמ' [יבמ' לא ב].

וכתב האבנ"מ לכאורה י"ל דרק הכתיבה היה שלא מדעתה אבל חתימה צריך מדעתה כדי לאשוויי שטרא, אלא דלפי מה שהגמ' [קידו' מח א] מעמידה מחלוקת ר"מ וחכמים בכתבה שלא מדעתה, על כרחך מיירי בנחתם שלא מדעתה [ובזה קאמר ר"מ דאינה מקודשת] דלפי ר"מ א"צ כתיבה לשמה, דמכשיר היה ר"מ אפ' גט שמצאו באשפה [כדאיתא בגיטין ג ב].

הגר"ח [הל' אישות ג - יח] מתרץ דהא דבעינן בשטר דעת מתחייב זה משום שצריך דעת מי שעושה השטר, ובכל השטרות שהמקנה עושה השטר צריך דעת מקנה אבל בקידושין שהבעל עושה השטר צריך דעתו ולא דעת האשה. ולמ"ד שצריך דעתה אין זה כדי לאשוויי שטרא אלא משום דין לשמה. וכ"כ הקו"ש [קידושין אות פ], וכע"ז תירץ האמרי משה [סימן יח - א].

האבן האזל [עדות פ"ג ד"ה ובה] מתרץ שאין שטר קידושין ראייה שהאשה התקדשה וכיון שהיא אינה מתחייבת א"צ דעתה, אלא השטר קדושין הוי ראייה שהבעל קידש, ולכן א"צ דעת האשה לאשוויי שטרא אלא דעתו של הבעל בלבד.

20. דבר יעקב מסכת כתובות דף קב עמוד ב

י] אמר רב חסדא זאת אומרת בת אצל אמה - הרא"ש מביא מחלוקת, י"א דהיינו דוקא באלמנה שהאב מת, בזה עדיף שהבת תהיה אצל אמה ולא אצל האחים, אבל בגרושה שהאב חי, עדיף שהבת תהיה אצל האב. ולפ"ז מיירי מתנ' באלמנה שהאב מת.

הרמ"ה כתב דמתנ' מיירי בכל מקרה, בין באלמנה בין בגרושה, ואפ' שאביה חי מקום הבת הוא אצל האם. וכן פוסקים הרמב"ם [אישות כא - יז] והשו"ע [סימן פב - ז].

המל"מ מקשה מה אומר הרמ"ה דמתנ' סתמא קתני, הרי הגמ' מקשה דילמא בקטנה משום מעשה שהיה שהרגוה בשביל הירושה, ואם איתא דמתנ' סתמא קתני ומיירי אף בגרושה, כל"ה לא שייך לומר בקטנה משום חשש שמא יהרגוה, שזה שייך רק באלמנה [שהאב מת והוריש ירושה] ולא בגרושה.

21. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת כתובות דף קב עמוד ב

מעשה הי' ושחטוהו ער"ה. בגירסאות קדומות היתה כאן גירסא דשחטוהו ערב הפסח, וע"ז נטפלו הגויים עם עלילת דם שלהם, והוצרכו האחרונים לבאר דיש כאן חידוש בערב הפסח דאפילו שהיו צריכים להיות טהורים לאכילת קרבן פסח של הלילה לא חששו ליטמא, כיון שרצו שיהי' להם הירושה ורצו להראות חומר הדברים, אמנם אין צריך לזה די"ל שמעשה שהי' כך היה, אלא שהיו צריכים לפירוש זה משום העלילת דם, ודו"ק.

22. שערים מצויינים בהלכה

כגון זו כופין על מדת סדום. כתב במהרי"ק (סי' ט) במנהג הקהל שכל מי שקונה שמן למאור עולה ראשון במחילת הכהן ויוצא מביהכנ"ס, ועכשיו אין הכהן רוצה למחול ויש לו ביהכנ"ס אחר שיכול לעלות ראשון, ולא רצה ללכת, דבכגון זו כופין על מדת סדום, וכפווהו שלא ליכנס לביהכנ"ס משום המנהג שלהם, והביא רא"י מהכא דמשום מדת סדום כופין השוכר שהיה רגיל מתחילה שהמשכיר היה טוחן אצלו ועכשיו זקוק הוא לטחון לאחרים, ואע"פ שיש קצת קפידא משום שינוי דעת שגורם לו לסבול דעת איש אחר שלא מורגל בו, וה"נ שייך למימר הכי, אפ"ה כפינן ליה משום מדת סדום.

1. דף על הדף מסכת כתובות דף קב עמוד ב

בגמ': וקרי לי' לאמירה כתיבה, אין וכו'.
הנה כתיב (שמות יח, ו): ויאמר אל משה אני חותנך יתרו בא אליך. ובמכילתא (שם) איתא: "רבי יהושע אומר: איגרת שלח לו". מבואר בזה, כי הביטוי "ויאמר" משמעו לא רק באמירה אלא גם כתיבה.

וכן מוכח גם ממה שנאמר במגילת אסתר: "ותאמר אסתר להשיב אל מרדכי", ותירגם ה"תרגום שני": "ואמרת אסתר בכתבא לאותביה פתגמא למרדכי". מפורש אם כן שכתביה בכלל אמירה.

והקשה בספר מרפסין איגרא (פר' יתרו ע' קכה) דא"כ מדוע הגמ' כאן מקשה וכו"ל: "וקרי ליה לאמירה כתיבה"? "ואינה משיבה שאכן כן מצינו מפורשות הן בפרשת יתרו והן במגילת אסתר? וכתב שם לתרץ...

2. דף על הדף קידושין דף ט עמוד ב

בגמ': כמה אתה נותן לבנך כו' לבתך כו' הן הן הדברים הנקנים באמירה כו'. אדמו"ר הפני מנחם זצ"ל אמר דהיינו טעמא דגמר שידוך נקרא בפי העולם "ווארט" [1] מחמת מימרא זו דרב: כמה אתה נותן לבנך כמה אתה נותן לבתך הן הן הדברים הנקנים "באמירה", שבאמירה בעלמא נעשה הקנין. ומילתא אגב אורחא קמ"ל שידעו חשיבות של כל מלה, שבאמירה גרידא נעשה כבר קנין ונקנה לזה ולזה. [2] עוד הגיד דאיתא ש"הן" הן אותיות שם 'הזיווג', ובמגילה ל"ב ע"ב איתא בבת קול והוא דאמר הן הן. והגויים רצו לקלקל קדושת ישראל ולכן נאמר במלחמת מדין "הן" "הן" "הן" היו לבני ישראל בדבר בלעם למסר מעל בד' (במדבר ל"א ט"ז), שרצו לבטל ה"הן הן". (ספר פני מלך). הוסיף על הנ"ל בנו, הגאון ר' יצחק דוד אלטר שליט"א: [3] והוסיף דהן הן הדברים הנקנים באמירה, היינו שהי' אמירת ב"ק בת פלוני לפלוני וכו', והן הן רומזו לבת קול (כנ"ל משלהי מס' מגילה) וזהו המגיד מראשית אחרית. [4] עוד אמר דנק' ווארט ע"ש שאמרו בשידוך שארית ישראל לא יעשו עוולה ולא ידברו כזב, ולאידך מ"ד שאין אדם עושה סעודה ומפסידה, לזה עושים סעודת תנאים.

3. ספר תפארת שלמה - על התורה - פרשת ואתחנן

וזה שמצינו בשטרי פסיקתא (כתובות קב, א) כמה אתה נותן לבנך כך וכך וכמה אתה נותן לבתך כו' הן הן הדברי' הנקנים באמירה. אגב דמתחנני אהדדי גמר ומקני. בנך ובתך הוא רמז להיחוד כנ"י עם השכינה כיל"ה.

והן הן הדברים הנקנים באמירה הישועות והנחמות שנאמרו ע"י הנביאים הם קיום לעד. וז"ש (ישעיה מ, א) נחמו נחמו עמי יאמר אלהיכם. כי זאת היא עיקר הנחמה אשר יאמר אלהיכם והם נקנים באמירה כנ"ל.

4. שיערים מצויינים בהלכה

ובשם הגה"ק בעל דרכי תשובה שמעתי הפי' בגמ' בדרך דרוש, דאם צד החתן והכלה מסכימים להשידוך בעיקר הדבר, ובענין דברים שבממון אין כל כך עיכוב שכל צד וצד יודעים ההתחייבות, ואין משהים הדבר כדי שיקבל הצד השני יותר על עצמו זהו סימן שמצאו הזיווג שהכריו לזה בשמים, כדאיתא בריש מס' סוטה דארבעים יום קודם יצירת הולד מכריזין בשמים בת פלוני לפלוני, ומרומז הדבר כאן בגמ' כמה אתה נותן לבנך כך וכך, כמה אתה נותן לבתך כו"כ, עמדו וקידשו, ומיד קידש אותה הן הן הדברים שנקנו באמירה, פי' הן הן הדברים שכבר נקנו באמירה בשמים בת פלוני לפלוני. ובזה מובן דברי התוס' לקמן (קט. ד"ה תשב) דדין זה רק בזיוג ראשון ולא בזיוג שני, דהרי אמרו (סוטה ב.) דבזיוג שני הכל לפי מעשיו ולא בהכרזה, והן דברים אמתיים כדרכו בקודש שביקש האמת.